

de mos

Jaargang 41
Oktober 2025

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
[Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut](#)

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

9

nidi

inhoud

- 1 Gaat het kindertal weer stijgen?
- 5 Ouderlijk vermogen van belang bij relatievorming jongvolwassenen
- 8 Demos: 40 jaar berichten en analyses over bevolking

Foto: Hindrik Sijens / Flickr

Gaat het kindertal weer stijgen?

DANIËL VAN WIJK

Er worden steeds minder kinderen geboren in Nederland. Eerder bleef de daling in geboorten beperkt tot vrouwen van in de twintig, maar inmiddels is ook bij vrouwen van begin dertig een daling te zien. Dit roept de vraag op of uitgestelde geboorten nog ingehaald gaan worden, of dat we rekening moeten houden met een structurele daling van het kindertal per vrouw.

Het aantal kinderen dat in Nederland werd geboren is tussen 2010 en 2024 gedaald van 184 duizend naar 166 duizend per jaar. Het gemiddeld kindertal per vrouw, een maat die rekening houdt met het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd en hun leeftijdsopbouw, daalde nog meer: van 1,80 kinderen per vrouw in 2010 naar 1,43 kinderen per vrouw in 2024. Er zijn grote twijfels over hoe dit cijfer zich gaat ontwikkelen. Zo opperde Pieter Omtzigt in een motie uit januari 2025 in de Tweede Kamer dat het “niet ondenkbaar” is dat het kindertal per vrouw naar 1,2 of zelfs 0,7 kinderen per vrouw zal dalen. De vraag hoe het kindertal zich in de toekomst gaat ontwikkelen is een relevante vraag omdat toekomstige ontwikkelingen in het kindertal grote gevolgen kunnen hebben voor de omvang en leeftijdsopbouw van de bevolking op de lange termijn. Er zijn zowel argumenten om een verdere daling als om een lichte stijging van het kindertal per vrouw te verwachten in de toekomst, welke ik verderop uiteen zal zetten. Maar om deze discussie te kunnen plaatsen, is het belangrijk om eerst de achtergronden van de recente daling in geboorten te bespreken.

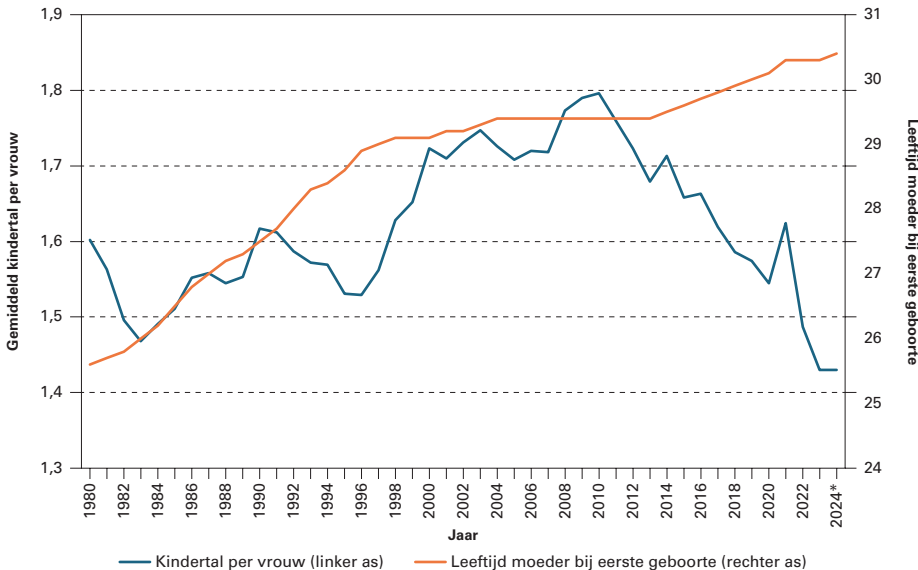
Uitstel of afstel?

Het gemiddeld kindertal per vrouw is een veelgebruikte indicator van de vruchtbaarheid van de bevolking. Het is een kunstmatig cijfer dat meet hoeveel kinderen vrouwen zouden krijgen als de leeftijdsspecifieke geboortekansen van een jaar hun hele

reproductieve leven zouden blijven gelden. Het kindertal per vrouw wordt vaak onterecht geïnterpreteerd als het aantal kinderen dat vrouwen aan het eind van hun vruchtbare leven hebben gekregen, oftewel een cohortcijfer. Het kindertal per vrouw is echter een periodecijfer, dus een gestandaardiseerde indicator voor het aantal geboorten in een bepaald jaar. Het kindertal per

vrouw is daardoor gevoelig voor uitsteleffecten: in perioden waarin het krijgen van kinderen wordt uitgesteld naar latere leeftijden ligt het kindertal per vrouw lager dan het aantal kinderen dat vrouwen uiteindelijk zullen krijgen. Met andere woorden, het kindertal geeft in zulke perioden een vertekend beeld van de uiteindelijke gezinsgrootte.

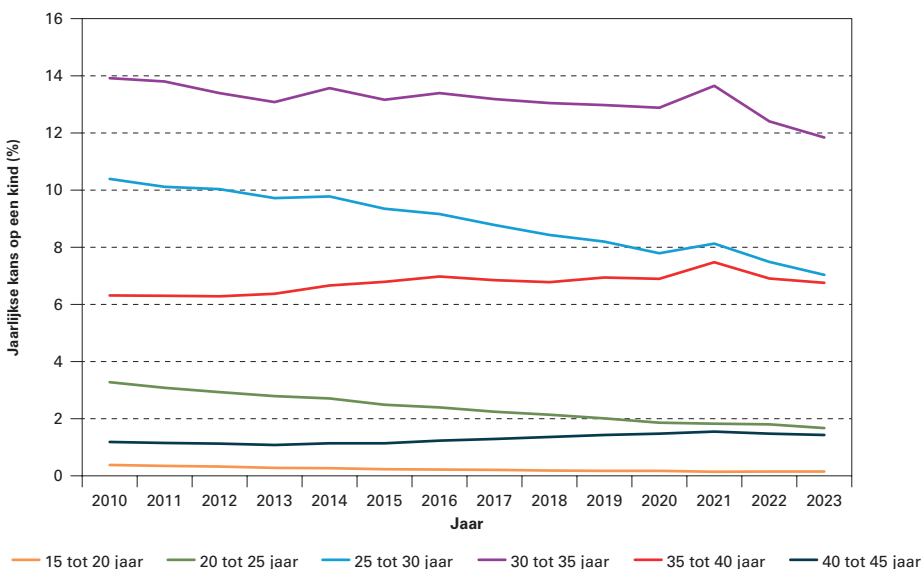
Figuur 1. Kindertal per vrouw en leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind, 1980-2024

Noot: * voorlopige cijfers.

Bron: CBS.

Figuur 2. Jaarlijkse kans op een kind naar leeftijd van vrouw, 2010-2023

Noot: gegevens gaan over geboorten van levendgeboren kinderen.

Bron: CBS.

Deze uitsteleffecten worden zichtbaar wanneer we periodecijfers vergelijken met cohortcijfers. Zo schommelde het kindertal (per vrouw) rond een gemiddelde van 1,62 tussen 1980 en 2024 (zie blauwe lijn in figuur 1). Maar als we kijken naar de vrouwen die geboren zijn tussen 1960 en 1980 (en dus hun vruchtbare levensfase ongeveer tussen 1980 en 2024 beleefden) zien we dat zij uiteindelijk gemiddeld 1,79 kinderen kregen. Dit verschil in periodecijfer (kindertal per vrouw) en cohortcijfer (gerealiseerd aantal kinderen) is een gevolg van het uitstel van kinderen krijgen naar latere leeftijden.

Ook in de afgelopen 14 jaar stelden vrouwen het krijgen van kinderen uit naar latere leeftijden. De leeftijd waarop vrouwen hun eerste kind kregen steeg geleidelijk van 29,4 jaar in 2010 naar 30,4 jaar in 2024 (zie oranje lijn in figuur 1). Mogelijk worden de geboorten die nu worden uitgesteld, ingehaald op latere leeftijd. Dit zou betekenen dat ook de twintigers en dertigers van nu uiteindelijk wat meer kinderen zullen krijgen dan verwacht zou worden op basis van het kindertal per vrouw.

Een dergelijk inhaaleffect zou betekenen dat de kans om een kind te krijgen onder oudere vrouwen (30-plus) gaat toenemen. Tot nu toe blijft dit inhaaleffect op latere leeftijden echter uit. Sterker nog, sinds 2021 is de daling in de kans op geboorte niet alleen zichtbaar onder vrouwen van in de twintig, maar is er ook een lichte daling in de kans onder vrouwen van tussen de 30 en 35 jaar (figuur 2). Er is wel een lichte stijging te zien in de kans op een kind bij vrouwen van 35 tot 40 jaar en bij vrouwen van boven de veertig, hoewel het aantal geboorten bij de laatste groep gering blijft. Deze cijfers laten zien dat vrouwen die zijn geboren na 1985 – en met name na 1990 – tot nu toe een stuk minder kinderen hebben gekregen dan de generaties daarvoor hadden op dezelfde leeftijd. Een inhaalslag door meer geboorten op latere leeftijd blijft vooralsnog uit.

Hoeveel kinderen willen jongvolwassenen?

Een andere manier om inzicht te krijgen in mogelijke toekomstige ontwikkelingen in het kindertal, is om aan de huidige jongvolwassenen te vragen hoeveel kinderen ze zouden willen. In de in 2022 en 2023 afgenomen Generations and Gender Survey (zie kader) zijn hierover twee vragen gesteld. De eerste vraag meet het geplande kindertal door respondenten te vragen hoeveel kinderen (zowel biologische als geadopteerde kinderen) ze van plan zijn om in totaal nog te krijgen. Dit aantal is opgeteld bij het aantal kinderen dat respondenten al hebben. De tweede vraag meet het ideale kindertal door respondenten te vragen hoeveel kinderen ze persoonlijk het liefste willen krijgen.

DE GENERATIONS AND GENDER SURVEY

De hier gebruikte data in de tabel (blz. 3) komen uit ronde 2 van de Generations and Gender Survey, een enquête die tussen november 2022 en november 2023 in Nederland is afgenomen. Er zijn vragen gesteld aan een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking van 18 tot 59 jaar oud. In totaal hebben meer dan 8.000 respondenten online de vragenlijst ingevuld, waarbij zij vragen hebben beantwoord over onder andere de relaties en kinderen die zij al hebben en hun verwachtingen voor de toekomst. In dit artikel wordt gekeken naar de antwoorden van 18- tot 30-jarige respondenten. De Generations and Gender Survey wordt naast Nederland in meer dan twintig andere landen afgenomen, waarbij de coördinatie in handen is van NIDI-KNAW. In Nederland is het veldwerk ondersteund door IPSOS-I&O Research en gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en ODISSEI.

De antwoorden op deze vragen zijn weergegeven in de tabel voor respondenten tussen de 18 en 30 jaar. Respondenten geven het vaakst aan dat ze van plan zijn om twee kinderen te krijgen (35%). Ook zijn er redelijk wat respondenten die niet van plan zijn om kinderen te krijgen (12%) en is een aantal van plan om drie kinderen te krijgen (13%). Slechts een klein aantal respondenten is van plan om één kind te krijgen of om vier of meer kinderen te krijgen. Gemiddeld zijn respondenten van plan om 1,96 kinderen te krijgen. Hier moet echter worden opgemerkt dat een groot deel van de respondenten – één op de drie – aangaf niet te weten of niet te willen zeggen hoeveel kinderen ze van plan zijn te krijgen. Deze respondenten konden daarom niet worden meegenomen in de berekening van dit gemiddelde. Dit laat zien dat er een grote onzekerheid bestaat omtrent het geplande kindertal onder respondenten van tussen de 18 en 30 jaar.

Het aantal kinderen dat respondenten persoonlijk het liefste willen krijgen ligt wat hoger dan het gepland kindertal, met een gemiddelde van 2,24 kinderen. Vergeleken met het geplande kindertal zijn er wat minder respondenten wier ideale kindertal nul is en ook wat minder respondenten die onzeker zijn over hun ideale kindertal. Daarentegen zijn er juist meer respondenten die aangeven dat ze het liefste twee, drie of vier of meer kinderen zouden willen. Dat het kindertal dat als ideaal wordt gezien hoger ligt dan het geplande kindertal, suggereert dat obstakels bij het krijgen en opvoeden van kinderen worden meegewogen wanneer men nadenkt over het gepland aantal kinderen. Alsnog ligt het geplande kindertal een stuk hoger dan het gerealiseerde kindertal in de afgelopen decennia. Dit bevestigt eerder onderzoek dat laat zien dat mensen in rijke landen gemiddeld genomen minder kinderen krijgen dan ze zeggen te willen als ze begin twintig zijn.

Deze resultaten suggereren dat het krijgen van twee kinderen ook door de huidige jongvolwassenen vaak als ideaal wordt gezien. Deze zogenaamde “tweekindsnorm” is al decennialang

Percentage respondenten naar beoogd en ideaal kindertal en gemiddelde beoogd en ideaal kindertal. Respondenten tussen de 18 en 30 jaar, 2022/2023		
	Gepland kindertal	Ideaal kindertal
0 kinderen	12%	7%
1 kind	2%	4%
2 kinderen	35%	44%
3 kinderen	13%	19%
4 of meer kinderen	4%	7%
Weet niet/weigering	33%	19%
Totaal	100%	100%
Gemiddelde (van respondenten die een aantal noemen)	1,96	2,24
Gewogen naar leeftijd, geslacht, regio, opleidingsniveau en burgerlijke staat. N=1.998 voor beoogd kindertal en N=1.980 voor ideaal kindertal.		
Bron: Generations and Gender Survey, ronde 2.		

wijdverspreid onder Europeanen. Een directe vergelijking van deze data met antwoorden in eerdere jaren is voor Nederland helaas niet mogelijk, doordat de vraagstelling en de selectie van respondenten aan wie de vraag is gesteld door de jaren heen is veranderd.

Verwachtingen voor de toekomst

Grofweg bestaan er twee mogelijke verwachtingen ten aanzien van de ontwikkelingen in het kindertal, die elk worden ondersteund door een deel van de bevindingen in dit artikel.

Aan de ene kant kan worden verwacht dat uitgestelde geboorten in het verleden op latere leeftijd (gedeeltelijk) worden ingehaald, waardoor het kindertal per vrouw in de nabije toekomst zal gaan stijgen. Dit is bijvoorbeeld de aanname in de bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), waarin wordt verondersteld dat het kindertal per vrouw na 2026 geleidelijk zal gaan stijgen, tot het een stabiel punt heeft bereikt van 1,65 kinderen per vrouw. Wel heeft het CBS het verwachte kindertal de afgelopen jaren naar beneden bijgesteld in reactie op de afname in geboorten: zo werd in de prognose van 2018 nog verwacht dat het kindertal zou stijgen

Correctie

In het september-nummer van *Demos* (no. 8-2025) is in het artikel “Hoeveel lhbt+ personen hebben een partner of kinderen?” in de noot onder figuur 1 een fout geslopen in de definitie van cisgender-personen. De correcte definitie moet luiden: “Cisgender personen hebben een genderidentiteit die overeenkomt met het geslacht geregistreerd bij de geboorte.”

Foto: Fabian Centeno /Unsplash

Foto: Luc Coekaerts/Flickr

naar 1,75. De verwachting dat het kindertal weer zal stijgen, wordt onderbouwd door het feit dat de daling zich voorlopig beperkt tot vrouwen van in de twintig en begin dertig, en dus met name een uitsteleffect zou kunnen betreffen. De geboortecohorten bij wie het aantal geboorten het meest is gedaald – grofweg de cohorten geboren in de jaren '90 en daarna – hebben nog tijd om dit uitstel in te halen. Bovendien blijken het geplande en ideale kindertal van de huidige jongvolwassenen rond de twee kinderen per vrouw te liggen, wat suggereert dat deze generaties inderdaad van plan zijn om op latere leeftijd nog kinderen te krijgen om tot hun gewenste gezinsgrootte te komen. Dit patroon van uitstel- en inhaaleffecten was ook in het verleden zichtbaar: hoewel het kindertal per vrouw de afgelopen decennia fluctueerde en het moederschap werd uitgesteld naar latere leeftijden, bleef het uiteindelijke aantal kinderen dat vrouwen die zijn geboren tussen de jaren 1960 en 1980 kregen op een stabiel niveau van rond de 1,8 kinderen per vrouw.

Aan de andere kant zijn er ook redenen om te verwachten dat het kindertal in de toekomst laag zal blijven of zelfs verder zal dalen. Zo doet de daling van het aantal geboorten onder vrouwen van begin dertig vermoeden dat de ruimte voor inhaaleffecten steeds kleiner wordt. Hierdoor lijkt het waarschijnlijk dat mensen steeds vaker tegen biologische beperkingen van de vruchtbaarheid op hogere leeftijd zullen aanlopen. Ook lijkt het onwaarschijnlijk dat de oorzaken van het huidige, lage niveau van de vruchtbaarheid – waaronder de wooncrisis, de geflexibiliseerde arbeidsmarkt en wellicht de zorgen om de toekomst – op korte termijn verdwijnen. En wanneer de oorzaken aanhouden, is het waarschijnlijker dat ook de vruchtbaarheid laag blijft of zelfs verder daalt. Dit is nog relevanter in een context waarin één op de drie jongvolwassenen onzeker is over hoeveel kinderen ze willen, wat maakt dat de omstandigheden waarin zij kinderen zouden krijgen mogelijk een grote rol spelen in hun uiteindelijke gezinsgrootte.

Er bestaan dus uiteenlopende verwachtingen over hoe het kindertal zich in de toekomst zal ontwikkelen, die beide onderbouwd kunnen worden met inhoudelijke argumenten. Een belangrijk deel van het antwoord zullen we de komende jaren al gaan zien, wanneer vrouwen geboren in de jaren '90 het einde van hun vruchtbare levensloop naderen.

Deze studie maakt deel uit van het project Achtergrondstudies Bevolking 2050, een groter onderzoeksproject naar de toekomstige bevolking van Nederland dat wordt gefinancierd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Daniël van Wijk, NIDI-KNAW/Rijksuniversiteit Groningen en UMCg, e-mail: wijk@nidi.nl

LITERATUUR:

- Achterberg, P. (2023), Overschatting geboortes en onderschatting migratie misleidt beleidsmakers. *ESB*, 108(4824), pp. 378-381.
- Beaujouan, E. en C. Berghammer (2019), The gap between lifetime fertility intentions and completed fertility in Europe and the United States: A cohort approach. *Population Research and Policy Review*, 38(4), pp. 507-535.
- Feijten, P. en D. van Wijk (2025), Stijgende woningprijzen, minder geboorten. *Statistische Trends*. CBS, online.
- Ivanova, K. en N. Balbo (2024). Societal pessimism and the transition to parenthood: A future too bleak to have children? *Population and Development Review*, 50(2), pp. 323-342.
- Stoeldraijer, L., C. van Duin, P. Feijten, M. Wennekes en H. Nicolaas (2024), Kernprognose 2024–2070: een miljoen inwoners erbij in 2037. *Statistische Trends*, CBS, online
- Wijk, D. van, en L. Rouvroye (2024), Economische positie jongvolwassenen afgelopen twintig jaar verslechterd. *Demos*, 40(2), pp. 5-7.

Ouderlijk vermogen van belang bij relatievorming jongvolwassenen

ANNE MOMBARG, KIRSTEN VAN HOUDT & BRAM HOGENDOORN

Trouwen kinderen van rijke ouders alleen met elkaar? Nieuw onderzoek schetst een genuanceerd beeld. Kinderen van vermogende ouders vormen relatief vaker een relatie met iemand die even vermogende ouders heeft dan kinderen van minder vermogende ouders. Toch is er ook veel relatievorming 'omhoog' en 'omlaag'.

Al eeuwenlang beïnvloeden ouders de partnerkeuzes van hun kinderen, om zo het vermogen binnen de familie te houden. In de standenmaatschappij waren kinderen uit rijke families verzekerd van een goede toekomst; de keerzijde daarvan was dat kinderen die voor een dubbeltje werden geboren, zelden een kwartje konden worden. Inmiddels is de maatschappij opener. De sociale mobiliteit is toegenomen, eigen verdiensten zijn belangrijker geworden voor iemands toekomstig welvaren en er is meer vrijheid bij het aangaan van relaties. Desalniettemin zijn sommige families in Nederland nog altijd veel vermogender dan anderen.

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bezit de rijkste tien procent van de huishoudens 56 procent van het totale vermogen, aanzienlijk meer dan in onze buurlanden (mits collectief pensioenvermogen niet wordt meegeteld). Relatievorming kan hierbij een rol spelen. Vermogen blijft immers ongelijk verdeeld wanneer de kinderen van vermogende ouders onderling relaties vormen (homogamie). In hoeverre is in Nederland sprake van vermogenshomogamie? En is er meer homogamie onder kinderen van vermogende ouders? Dit artikel brengt de rol van ouderlijk vermogen bij de relatievorming van Nederlandse jongvolwassenen in kaart.

Soort zoekt soort

Mensen vormen vaak een relatie met iemand die op hen lijkt. Eén van de aspecten waarop partners op elkaar lijken is sociale klasse. Wanneer iemand een relatie aangaat met iemand uit dezelfde sociale klasse, is er sprake van homogamie (van het Griekse *homós* = zelfde en *gámos* = huwelijk). Wanneer iemands partner uit een hogere klasse komt, is sprake van hypergamie (*hupér* = boven). Wanneer de partner uit een lagere klasse komt, is sprake van hypogamie (*hupó* = beneden). Uiteraard is hier de referentiepersoon van belang: wat voor de ene partner hypergamie is, is voor de andere hypogamie.

Uit de demografische literatuur komt naar voren dat paren vaak homogaaam zijn op het gebied van opleidingsniveau, inkomen en beroepsklasse. Er is echter nog een aspect van sociale klasse: vermogen. Kinderen groeien met een bepaald vermogen op, tijdens de jongvolwassenheid ontvangen ze soms schenkingen en op latere leeftijd erven zij het vermogen van hun ouders. Het ouderlijk vermogen is dus een belangrijk onderdeel van

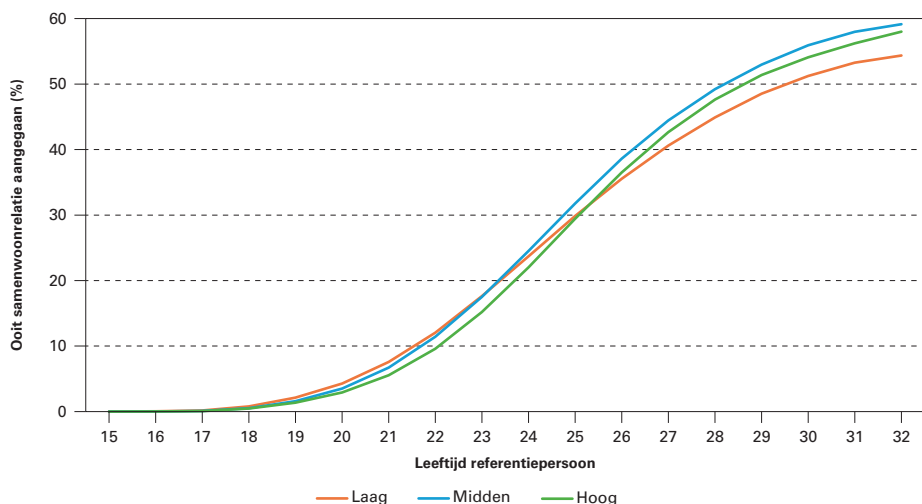

Foto: Roel Wijnants/Flickr

iemands sociale klasse. Toch is er weinig bekend over homogamie op het gebied van ouderlijk vermogen.

Vermogenshomogamie kan op allerlei manieren tot stand komen. Ten eerste via de sociale kringen waar (potentiële) partners zich in begeven. Ouderlijk vermogen hangt samen met de buurt waar jongvolwassenen wonen, de scholen waar zij naartoe gaan, de sportverenigingen waar ze lid van zijn, enzovoorts. Ten tweede via de voorkeuren die mensen hebben ontwikkeld. Welke kenmerken jongvolwassenen aantrekkelijk vinden, wat ze in een relatie zoeken, hoe ze met hun partner omgaan en wat voor activiteiten ze samen willen ondernemen hangt samen met het ouderlijk vermogen. Ten derde spelen de ouders (en andere mensen) zelf een rol. Alhoewel uithuwen grotendeels tot het verleden behoort, zoeken veel jongvolwassenen wel de goedkeuring van hun ouders bij de keuze voor een partner. Ten slotte is er de economische structuur. Jongvolwassenen uit de laagste ouderlijke vermogensgroep hebben weinig potentiële partners met een nog lager ouderlijk vermogen tot hun beschikking; jongvolwassenen uit de hoogste ouderlijke vermogensgroep kunnen moeilijk een partner met een nog hoger ouderlijk vermogen vinden.

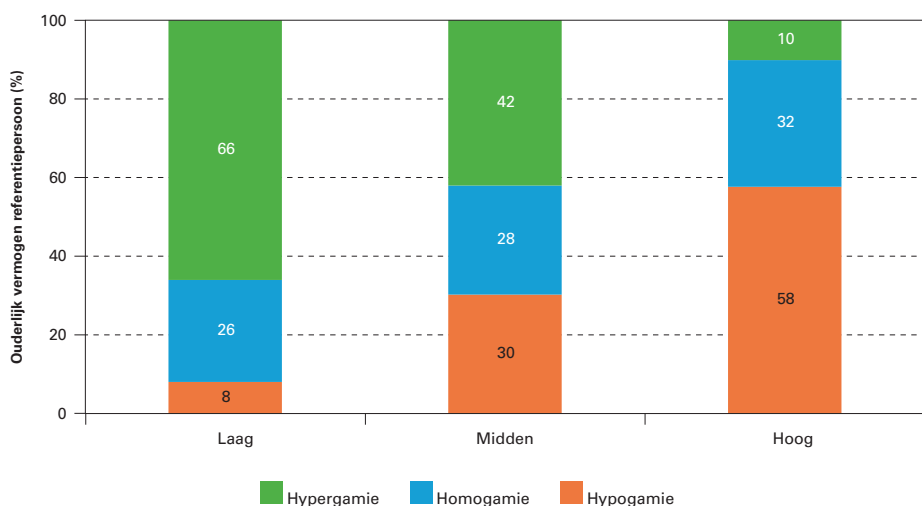
Figuur 1. Relatievorming, naar leeftijd en ouderlijk vermogen

Noot: Vermogensgroepen berekend door op de leeftijd van 15 jaar het huishoudensvermogen van de ouders in percentielgroepen op te delen en te classificeren als 'laag' (percentielen 1 t/m 33), 'midden' (34 t/m 66) en 'hoog' (67 t/m 100). Personen die niet bij beide ouders woonden zijn niet meegenomen.

Bron: Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden van het CBS, 2006-2023.

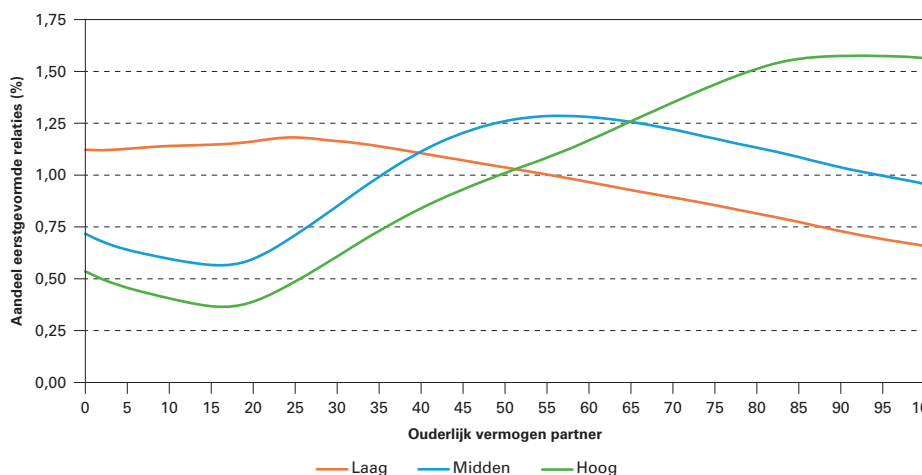
Figuur 2. Type samenwoonrelatie, naar ouderlijk vermogen

Noot: Vermogensgroepen berekend door op de leeftijd van 15 jaar het huishoudensvermogen van de ouders in percentielgroepen op te delen en te classificeren als 'laag' (percentielen 1 t/m 33), 'midden' (34 t/m 66) en 'hoog' (67 t/m 100). Referentiepersonen en partners die niet bij beide ouders woonden zijn niet meegenomen. Er is sprake van homogamie als het verschil in ouderlijk vermogen tussen referentiepersoon en partner maximaal 10 percentielpunten bedroeg; anders was er sprake van hypogamie of hypergamie.

Bron: Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden van het CBS, 2006-2023.

Figuur 3. Verdeling van het ouderlijk vermogen van de partner naar de ouderlijke vermogensgroep van de referentiepersoon

Noot: Vermogensgroepen berekend door op de leeftijd van 15 jaar het huishoudensvermogen van de ouders in percentielgroepen op te delen en te classificeren als 'laag' (percentielen 1 t/m 33), 'midden' (34 t/m 66) en 'hoog' (67 t/m 100). Referentiepersonen en partners die niet bij beide ouders woonden zijn niet meegenomen.

Bron: Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden van het CBS, 2006-2023.

Middengroep gaat iets vaker samenwonen

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van gegevens uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (zie kader). De referentiepersonen waren mensen geboren tussen 1991 en 2007. Hun ouderlijk vermogen is in drie groepen ingedeeld, te weten: laag, midden en hoog. Vervolgens is gekeken naar het aandeel personen dat een relatie vormt, en het type relaties dat wordt gevormd (homo-, hyper- of hypogaam).

Figuur 1 laat zien dat meer dan de helft van de jongvolwassenen tussen de leeftijd van 15 jaar en 32 jaar een samenwoonrelatie aangaat. De timing van de relatievorming verschilt enigszins naar ouderlijk vermogen. Tot de leeftijd van 22 jaar zijn het vooral mensen uit de lage vermogensgroep die voor het eerst een relatie vormen. Daarna neemt de middengroep het over; aan het einde van de observatieperiode hebben zij het vaakst een partner. Jongvolwassenen uit de hoogste ouderlijke vermogensgroep vallen hier tussenin.

Meeste homogamie in hoge vermogensgroep

Bij degenen die een samenwoonrelatie hebben gevormd onderscheiden we drie typen relaties: homogame, hypergame en hypogame. Hiertoe worden de ouders op basis van hun vermogen gerangschikt in 100 gelijke groepen (percentielgroepen). Als het ouderlijk vermogensverschil tussen beide partners 10 percentielpunten of minder bedraagt, spreken we van een homogame relatie. Als het ouderlijk vermogen van de partner meer dan 10 percentielpunten hoger ligt dan bij de referentiepersoon, spreken we van een hypergame relatie. En als het ouderlijk vermogen van de partner meer dan 10 percentielpunten lager ligt dan bij de referentiepersoon, spreken we van een hypogame relatie. Bij 44 procent van de paren kon het type relatie niet worden vastgesteld, doordat de juridische ouders van de partner van de referentiepersoon niet bekend waren, de partner niet bij hen inwoonde of hun vermogen onbekend was.

De resultaten zijn weergegeven in figuur 2. Homogamie komt vooral in de hoge ouderlijke vermogensgroep voor. 32 procent van de eerste samenwoonrelaties gevormd door referentiepersonen uit de hoge ouderlijke vermogensgroep is homogame. Daarmee komt er in de hoge ouderlijke vermogensgroep iets meer homogamie voor dan in de middengroep (28%) en de lage groep (26%).

Individen uit de hoge groep vormen daarnaast vaak een hypogame samenwoonrelatie, dus met een partner met minder vermogende ouders. Voor individuen uit de lage groep geldt het tegenovergestelde: zij vormen relatief vaak een hypergame relatie, dus met een partner met meer vermogende ouders. Dit is weinig verrassend, aangezien er voor mensen aan de bovenkant van de vermogensverdeling meer potentiële partners met minder vermogende ouders zijn en vice versa. De middengroep valt hier tussenin, maar vormt iets vaker een hypergame dan een hypogame relatie.

De gegevens die voor dit artikel zijn gebruikt, komen uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden van het CBS. Dit stelsel omvat registers en enquêtes die op persoonsniveau anoniem aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Hierdoor is het mogelijk om mensen een lange periode te volgen en informatie over bijvoorbeeld demografie, vermogen en verbintenissen te combineren. De referentiepersonen van dit artikel zijn personen die tussen 1991 en 2007 in Nederland zijn geboren ($n = 3.319.000$). Om het ouderlijk vermogen eenduidig te kunnen vaststellen, zijn daaruit alleen personen geselecteerd van wie beide juridische ouders bekend zijn, die op de leeftijd van 15 jaar in Nederland woonden en die op dat moment met beide ouders op één adres geregistreerd stonden ($n = 2.455.660$ personen). Zij zijn gevolgd vanaf leeftijd 15 (op zijn vroegst in 2006) tot en met kalenderjaar 2023 (uiterlijk leeftijd 32). Het vermogen is gedefinieerd als de som van bezittingen (zoals spaartegoeden, aandelen, eigen woning,

ondernemingsvermogen) minus alle schulden (zoals hypotheekschulden). Paren zijn in dit onderzoek gedefinieerd als twee personen die met elkaar samenwonen en een gehuwde of daarop lijkende relatie onderhouden. Zij zijn geïdentificeerd dankzij een huwelijk of geregistreerd partnerschap, gezamenlijk ouderschap, een gezamenlijke toeslag of belastingaanslag en/of een gezamenlijke verhuizing, met terugwerkende kracht tot het eerste moment waarop zij op hetzelfde adres stonden ingeschreven. Het ouderlijk vermogen van de referentiepersonen (en hun partners) is van laag naar hoog gerangschikt en in 100 even grote groepen opgedeeld, de zogenaamde percentielgroepen, waarbij de percentielgrenzen apart voor ieder geboortecohort op de leeftijd van 15 jaar zijn berekend. De referentiepersonen zijn vervolgens gegroepeerd in drie categorieën: een lage ouderlijke vermogensgroep (percentielgroepen 1 t/m 33), een middengroep (34 t/m 66) en een hoge groep (67 t/m 100).

Veel overlap tussen groepen

Figuur 2 laat zien dat kinderen van rijkere ouders vaker relaties met elkaar vormen. Tegelijkertijd is er wel degelijk grote overlap tussen de vermogensgroepen en is er ook binnen de vermogensgroepen veel spreiding in partnerkeuze.

Figuur 3 laat zien dat het spectrum waarop mensen hun eerste partner vinden breed is. Dit is niet alleen het geval voor mensen met laag of middelbaar vermogende ouders, maar ook voor mensen met hoog vermogende ouders. Zelfs op de uitersten van de verdeling is dit het geval. Het aandeel relaties met een partner uit het allerlaagste ouderlijk vermogenspercentiel bedraagt ongeveer 1,1 procent onder referentiepersonen uit de lage groep, ongeveer 0,7 procent onder referentiepersonen uit de middengroep en ongeveer 0,5 procent onder referentiepersonen uit de hoge groep. En het aandeel relaties met een partner uit het allerhoogste percentiel bedraagt 0,6 procent in de lage groep, 1,0 procent in de middengroep en 1,6 procent in de hoge groep.

Conclusie

Nederlandse jongvolwassenen vormen relatief vaak een relatie met iemand uit een nest van vergelijkbare welvaart. Ondanks dat het overgrote deel van de potentiële partners meer of juist minder vermogende ouders heeft, krijgt toch bijna 30 procent een relatie met iemand met een vergelijkbare achtergrond. Met name aan de top van de vermogensladder weten zij elkaar vaak te vinden. Dat is in lijn met de cultureel-kapitaaltheorie. Die theorie stelt dat de bovenklasse zich van lagere klassen probeert te onderscheiden, door zich sociaal van hen af te zonderen en er een aparte leefstijl op na te houden. Toch sluiten mensen een relatie met een partner uit een andere vermogensgroep zeker niet uit. Op de hele vermogensladder zijn er mensen die een partner met meer of minder vermogende ouders vinden, zelfs op grote afstand op de ladder.

Deze bevindingen geven een aanzet voor meerdere nieuwe vraagstukken, zoals ontwikkeling over de tijd. Is er sprake van een af- of toename in afzondering van de rijksten en in hoeverre hangt de trend samen met ontwikkelingen in vermogensongelijkheid? Daarnaast is het relevant om de onderliggende mechanismen in beeld te

Foto: Ibrahim Boran / Unsplash

krijgen. Het gebruik van data met persoonsnetwerken (klagenoten, buurtgenoten, collega's) zou bijvoorbeeld inzicht kunnen geven in de rol van sociale kringen en de mate waarin sociale afzondering verschilt al naar gelang de positie op de vermogensladder.

Anne Mombarg, Rijksuniversiteit Groningen,
e-mail: anne.mombarg@gmail.com

Kirsten van Houdt, Centraal Bureau voor de Statistiek, e-mail: k.vanhoudt@cbs.nl

Bram Hogendoorn, Centraal Bureau voor de Statistiek, e-mail: b.hogendoorn@cbs.nl

LITERATUUR:

- Bourdieu, P. (1979), *La Distinction: Critique social du jugement*. Parijs: Les Éditions du Minuit.
- CBS (2025), *56 procent vermogen in handen van 10 procent huishoudens*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Iedema J., C. Vrooman, M. Gijsberts en J. Boelhouder (2024), *De leefwerelden arm en rijk*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kalmijn, M. (1998), Intermarriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24 (1), pp. 395-421.
- OESO (2025), *Wealth distribution database*. Parijs: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.
- Schwartz, C.R. (2013), Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39 (1), pp. 451-470.

Demos: 40 jaar berichten en analyses over bevolking

Demos verscheen voor het eerst in 1985 en probeert al 40 jaar de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken te bevorderen. Zo'n lange levensduur is uitzonderlijk voor een (populair) wetenschappelijk periodiek. Tijd om hier kort bij stil te staan.

Welke demografische trends waren er tussen de eerste en huidige editie van Demos zoal zichtbaar? De Nederlandse bevolking groeide van 14,5 tot 18 miljoen inwoners. Door de gestegen levensverwachting nam het aandeel 65-plussers toe van 12 naar 21 procent. De vruchtbaarheid bleef met tussen gemiddeld 1,4 en 1,8 kind per vrouw relatief laag en, mede door de sterke toename van het aandeel alleenstaanden van 28 naar 40 procent, nam de gemiddelde huishoudensgrootte geleidelijk af. Het huwelijk werd minder populair en het aandeel eenoudergezinnen groeide. Door de toegenomen buitenlandse migratie groeide het aandeel mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit van 3,9 tot 8,6 procent en nam de diversiteit toe. Wereldwijd nam de bevolking in 40 jaar nog sterker toe: van 4,8 tot 8,2 miljard mensen. De mondiale vruchtbaarheid daarentegen daalde sterk, net als de kindersterfte.

Wat als een belangrijk bevolkingsvraagstuk wordt gezien is door de verschillende demografische trends in de loop der tijd veranderd. Van zorgen over de aanhoudend lage vruchtbaarheid en veranderingen in de primaire leefstijl (zoals echtscheiding en eenoudergezinnen) en sociale netwerken, verschoof dit perspectief in de jaren negentig geleidelijk naar de opkomende vergrijzing van de bevolking en verschillen in gezondheid en levensverwachting. De 21ste eeuw bracht het einde van de natuurlijke bevolkingsgroei in zicht met doorzettende ver-

grijzing en aanhoudende zorgen over lage geboorteaantallen. Naarmate migratie in het begin van deze eeuw een steeds grotere rol speelde in de groei van de bevolking, gaf dit een nieuw accent aan het bevolkingsvraagstuk. Al deze demografische ontwikkelingen vormen een belangrijk onderdeel van de maatschappelijke ontwikkelingen met ingrijpende effecten op onder meer wonen, werken, welzijn en zorg.

Hoe hebben de verschillende Demos-redacties zich de afgelopen decennia gekweten van hun taak om de kennis en meningsvorming over deze bevolkingsvraagstukken te bevorderen? Waarover werd zoal geschreven? De geschetste demografische ontwikkelingen worden weerspiegeld in Demos. Als we kijken naar het blad de afgelopen 40 jaar in ruim 400 edities met meer dan 1.200 artikelen over heeft bericht (zie de figuur), zien we dat het thema bevolkingstrends gedurende het eerste decennium van Demos het belangrijkste thema was, maar in de loop van de tijd aan belang heeft ingeboet. Het brede thema van familie en gezin heeft zich in min of meer gelijkblijvende aandacht mogen verheugen. Hetzelfde geldt, zij het in iets mindere mate, voor het thema gezondheid. Het thema ouderen is vanaf de jaren negentig duidelijker op de agenda gekomen. Het thema migratie heeft het afgelopen decennium steeds meer aandacht gekregen en was de afgelopen vijf jaar het belangrijkste thema. Al met al lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat Demos de afgelopen

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Nico van Nimwegen, redacteur Lin Rouvroye, redacteur Juil Spaan, redacteur Maaike van der Vleuten, redacteur Jasper Bosma, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	https://nidi.nl/demos
Internet	gratis
Abonnementen	Koninklijke Van der Most Opmaak www.up-score.nl

veertig jaar evenwichtig heeft geschreven over de wisselende aspecten van de demografische ontwikkeling. In de artikelen zijn vooral de maatschappelijke achtergronden en gevolgen van demografische trends ruim aan de orde komen.

De respectabele levensduur van Demos was zeker niet mogelijk geweest zonder de organisatorische stabiliteit en betrokkenheid van het NIDI bij het blad en uiteraard ook een trouw lezerspubliek, evenals de inzet en flexibiliteit van de opeenvolgende redacties en de ruim 600 auteurs van binnen en buiten het NIDI. Hopelijk zijn dit ook succesfactoren voor de volgende 40 jaar.

Nico van Nimwegen, NIDI-KNAW/

Rijksuniversiteit Groningen,

e-mail: nimwegen@nidi.nl

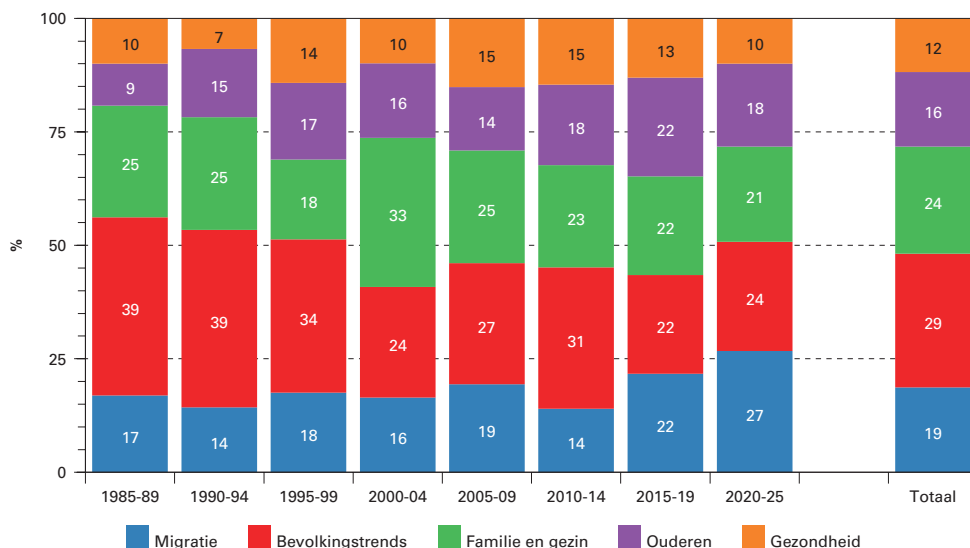
Peter Ekamper, NIDI-KNAW/Rijksuniversiteit

Groningen, e-mail: ekamper@nidi.nl

LITERATUUR:

- CBS (2025), *Thema Bevolking* [StatLine].
- Verenigde Naties (2024), *World Population Prospects 2024* [Online Edition].

Demos-artikelen naar thema over de jaren 1985-2025

Noot: Artikelen zijn toegedeeld aan het belangrijkste thema. De thema's omvatten (1) migratie: binnenlandse en buitenlandse migratie, migranten, urbanisatie; (2) bevolkingstrends: bevolkingsgroei, -krimp, -prognoses; (3) familie en gezin: geboorte, gezin, anticonceptie, netwerken, levensloop; (4) ouderen: vergrijzing, pensionering, langer doorwerken, arbeidsmarkt; (5) gezondheid: ziekte, sterfte, levensduur, levensverwachting. Met medewerking van Ilaria Lunardelli.
Bron: Demos-archief.